

Witold Hensel, Boško Babič, Ryta Kozłowska

Prilep - Markowe Kule. Główna Porta

Informator Archeologiczny : badania 8, 308-309

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na terenie tzw. Forum, którego eksplorację rozpoczęto w 1962 r. przeprowadzono szereg badań dodatkowych w celu uściślenia datowania i dalszego opracowania topografii zespołu /M.Krogulska/.

Jednocześnie kontynuowano prace nad pozostałościami arabskiej architektury mieszkalnej z okresu późnego, usytuowanej wzdłuż Via Praetoria /P.Bieliński/.

Bogaty materiał epigraficzny, uzyskany w czasie poprzednich kampanii, uzupełnia przede wszystkim inskrypcja na steli fundacyjnej świątyni boga Szamasza. Jest to jedna z najstarszych inskrypcji palmyreńskich.

PRILEP - MARKOWE KULE
Główna Porta

Muzeum Narodowe w Prilepie
Instytut Historii Kultury
Materialnej PAN
w Warszawie

Badania prowadzili prof.dr Witold Hensel i Boško Babić. Pracami w terenie kierowali Boško Babić i mgr Ryta Kozłowska. Pierwszy sezon badań. Osadnictwo z IX-XIV w.

Badania prowadzone były na starym mieście w Prilepie zwanym Varoš, na szczycie Markowych Kuli, w jego północnej części. Odsłonięto fragmenty kamiennych umocnień obronnych, jedną z bram wraz z częścią drogi dojazdowej, prostokątną wieżę obronną, przylegającą do bramy od strony zachodniej oraz osiem pomieszczeń użytkowych położonych wokół bramy od strony wschodniej i zachodniej.

Odsłonięte pomieszczenia miały kształt prostokątny i posiadały zróżnicowane rozmiary, a wysokość zachowanych murów była rozmaita. Pomieszczenia te były różnie zorientowane w stosunku do stron świata. Zbudowane były z kamienia łupanego łączonego różnymi zaprawami wapiennymi na co wskazywała barwa i ich konsystencja, błotem lub błotem zmieszany z zaprawą wapienną. Każde z pomieszczeń posiadało jedno lub dwa wyjścia, nie zaobserwowano jednak żadnego porządku orientacyjnego w ich usytuowaniu. Wypełniska pomieszczeń stanowił gruz kamienny lub warstwy ziemi zawierające przemieszany materiał ceramiczny z różnych epok historycznych. Poza ceramiką i licznymi glinianymi dachówkami wyeksplorowano dość liczne monety bizantyjskie, kilka rzymskich, oprawki kościane bogato ornamentowane, pierścienie brązowe, fragmenty naczyń szklanych, żelazne noże, szydła i gwoździe, żarna.

Przeprowadzona szczegółowa inwentaryzacja i dokumentacja rysunkowa poszczególnych murów pozwoliła na wstępne chronologiczne ich rozpoznanie.

Ekipa prowadziła ponadto prace nad odsłonięciem zbiornika wodnego zaliczonego do okresu późnego średniowiecza.

Prace archeologiczne na Markowych Kulach prowadzone były także pod kątem przygotowania obiektu do wstępnej konserwacji. Po ukończeniu badań archeologicznych będzie on rezerwatem muzealno-archeologicznym.

STARA DONGOLA /Sudan/
Prowincja północna
Stanowisko 2,3,4

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej
w Kairze

Badania prowadzili dr Stefan Jakobielski /kierownik misji w zastępstwie prof.dr.Kazimierza Michałowskiego/, mgr W.Godlewski, mgr inż.arch.R.Sobolewski, Badania finansuje Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej w Kairze. Dziesiąty sezon badań. Stanowisko osadnicze od okresu neolitycznego do arabskiego, szczególnie ważny okres chrześcijański VI-XIV w.

Wykopaliska archeologiczne kampanii 1973/74 skoncentrowały się przede wszystkim na reliktach domów mieszkalnych z okresu chrześcijańskiego na terenie podmiejskiej zabudowy Starej Dongoli. W jednym z domów prywatnych, o ścianach z suszonej cegły, zachowanych do wysokości 1,7 m odkryto dobrze zachowane freski o tematyce figuralnej i floralnej w kolorystyce analogicznej do dwunastowiecznych malowideł z Katedry w Faras. Również bogato dekorowane naczynia ceramiczne /wchodzące w skład wyposażenia gospodarczego domu/ wydatowano na wiek XII.

W dalszym ciągu prowadzono badania archeologiczne w "Budowli na planie krzyża" o charakterze sakralnym. Stwierdzono, że oprócz odkrytego w 1972 r. wejścia w części zachodniej budynku, całkowicie zablokowanego w XIV w. istniało ponadto wejście w ramieniu południowym krzyża. Korzystano z niego w ostatnim okresie użytkowania budowli.

Analiza posadzki z płyt ceramicznych i palonej cegły daje podstawę do stwierdzenia, że omawiana budowla była wielokrotnie reastaurowana. Postawiono ją na miejscu tzw. "Kościoła o posadzce kamiennej".

Wykopaliska w części południowo-zachodniej "Budowli na planie krzyża" przyniosły odsłonięcie fragmentów ścian z suszonej cegły, należących do domu arabskiego. Pomieszczenia mieszkalne i gospodarcze rozlokowano wokół centralnego dziedzińca. Jest to najpóźniejszy poziom zabudowy arabskiej /XVII-XVIII w./ na tym stanowisku.